

۴ گزارش ۳
حسام کملی

سد پولشویی با محدودیت صدور کارت‌های بازرگانی

محدودیت تازه برای صدور کارت بازرگانی و ارائه تسهیلات کلان به افراد تحت حمایت نهاد‌های غیرانتفاعی، بستری برای مقابله با پولشویی و سوءاستفاده اقتصادی ایجاد کرده است و سیاستگذار با هدف جلوگیری گسترش کارت‌های بازرگانی اجاره‌ای، دستگاه‌های اجزایی و مالی را موظف می‌کند هر گونه تلاش مشکوک برای دریافت امتیازهای اقتصادی را گزارش کنند.

■ ■ ■

مقابله با پولشویی و سوءاستفاده از ابزارهای تجاری، یکی از مهم‌ترین اولویت‌های سیاستگذار اقتصادی بوده و اعمال محدودیت برای صدور کارت بازرگانی و ارائه تسهیلات کلان به افراد تحت حمایت نهاد‌های غیرانتفاعی، بخشی از برنامه‌ای است که با هدف ساماندهی فعالیت‌های اقتصادی و جلوگیری از اخلاف در تجارت رسمی کشور اجرا می‌شود.

بر اساس مقررات جدید، اشخاصی که تحت حمایت مالی سازمان‌های غیرانتفاعی، خیریه‌ها، مراکز نیکو کاری و نهادهای حمایتی قرار دارند، امکان دریافت کارت بازرگانی و استفاده از برخی خدمات و تعهدات کلان اقتصادی را نخواهند داشت. همچنین افرادی که پیش‌تر تحت پوشش این نهادها بوده‌اند، برای دریافت چنین امتیازهایی باید فرایند ارزیابی خطر را پشت سر بگذارند. این ارزیابی با هدف شناسایی احتمال سوءاستفاده از کارت بازرگانی مجوز رسمی فعالیت در حوزه واردات و صادرات است و داده آن می‌تواند در تجارت خارجی کشور فعالیت کند. طی سال‌های گذشته، یکی از چالش‌های مهم اقتصاد کشورمان، گسترش پدیده «کارت بازرگانی اجاره‌ای» بود که در آن برخی افراد سودجو، کارت بازرگانی را به نام اشخاص کم‌درآمد یا نیازمند دریافت می‌کردند و از آن برای واردات، صادرات، فرار مالیاتی یا جابه‌جایی منابع مالی استفاده می‌کردند. در بسیاری از موارد، فردی که کارت به نام او صادر می‌شود، آگاهی دقیقی از فعالیت اقتصادی انجام‌شده نداشت و مسئولیت بدهی‌ها و تخلفات مالی نیز متوجه همان شخص می‌شد.

■ **مقابله با شبکه‌های سوءاستفاده اقتصادی**

معمولاً بخشی از جرائم اقتصادی با استفاده از هویت افراد آسیب‌پذیر صورت می‌گیرد، به طوری که برخی شبکه‌های سوداگر، با پرداخت مبالغ ناچیز یا سوءاستفاده از شرایط معیشتی افراد، مدارک هویتی آنها را برای دریافت کارت بازرگانی میان فعالیت‌های مالی سه کار می‌گیرند. این روند، علاوه بر ایجاد پرونده‌های مالیاتی و قضایی برای افراد کبرخوردار، موجب اخلاف در نظام اقتصادی و کاهش شفافیت تجاری کشور می‌شود.

در مقررات جدید، دستگاه‌های مرتبط موظف می‌شوند هر گونه تلاش برای دریافت کارت بازرگانی، تسهیلات یا تعهدات کلان ازسوی افراد مشمول را به عنوان مورد مظنون به پولشویی گزارش کنند. این اقدام، حلقه نظارتی میان نهادهای مالی، بانکی و کناری است و تقویت می‌کند و مسیر سوءاستفاده از هویت افراد نیازمند را محدود می‌سازد.

همزمان، وزارت کشور موظف می‌شود اطلاعات مربوط به افراد تحت حمایت نهادهای غیرانتفاعی را به صورت ماهانه در اختیار بانک مرکزی و وزارت صنعت، معدن و تجارت قرار دهد. تبادل منظم اطلاعات میان دستگاه‌ها، امکان شناسایی فعالیت‌های غیرعادی و جلوگیری از صدور مجوزهای مشکوک را افزایش می‌دهد. کارشناسان اقتصادی معتقدند نبود ارتباط اطلاعاتی میان نهادهای اجرایی، در سال‌های گذشته زمینه گسترش بسیاری از تخلفات مالی را فراهم می‌کرد و اکنون ایجاد این شبکه اطلاعاتی می‌تواند بخشی از خلأهای نظارتی را پوشش دهد.

شرایط فعلی اقتصاد کشورمان، اهمیت شفافیت مالی و مقابله با جریان‌های غیررسمی پول را دوچندان کرده است و طبعاً در چنین فضای، جلوگیری از فعالیت شبکه‌هایی که با سوءاستفاده از ضعف نظارتی، منابع مالی را از مسیر رسمی اقتصاد خارج می‌کنند، بخشی از الزامات مدیریت اقتصادی کشور محسوب می‌شود.

■ **شفافیت مالی در خدمت ثبات اقتصادی**

کارشناسان حوزه تجارت اعتقاد دارند ساماندهی کارت‌های بازرگانی می‌تواند به افزایش شفافیت در تجارت خارجی منجر شود، چراکه زمانی که هویت فعالان اقتصادی واقعی مشخص باشد، امکان رهگیری تراکنش‌های مالی، اخذ مالیات و نظارت بر واردات و صادرات افزایش پیدا می‌کند. این موضوع، زمینه فعالیت سالم‌تر برای تولیدکنندگان و صادرکنندگان واقعی را فراهم می‌سازد و هزینه تخلفات اقتصادی را بالا می‌برد. پولشویی یکی از مهم‌ترین تهدیدها برای ثبات اقتصادی کشورها به شمار می‌رود و در فرایند آن، منابع مالی حاصل از فعالیت‌های غیرقانونی وارد چرخه اقتصاد رسمی می‌شود و نامشأ اصلی آن پنهان می‌ماند. استفاده از کارت‌های بازرگانی اجاره‌ای، یکی از روش‌هایی است که می‌تواند برای پنهان‌سازی محدودیت‌های جدید فقط یک اقدام اداری تلقی نمی‌شود، بلکه بخشی از سیاست کلان مقابله با جرائم سازمان‌یافته اقتصادی به شمار می‌آید.

فعالان اقتصادی معتقدند اجرای دقیق این مقررات، نیازمند نظارت مستمر و هماهنگی میان دستگاه‌های مختلف است. اگر تبادل اطلاعات میان نهادهای اجرایی با دقت انجام شود فرایند ارزیابی خطر به صورت واقعی اجرا گردد، احتمال سوءاستفاده از هویت افراد کبرخوردار کاهش پیدا می‌کند و فضای تجارت رسمی کشور شفاف‌تر می‌شود.

از دی ماه ۱۴۰۴ که طرح کالابریگ الکترونیکی یک میلیون تومانی به اجرا رسید، قرار بود همزمان با افزایش قیمت‌ها، رقم کالابریگ نیز افزایش پیدا کند تا قدرت خرید آن ثابت بماند. حالا با گذشت پنج مرحله از پرداخت این کمک‌های حمایتی، زمزمه‌های افزایش اعتبار کالابریگ الکترونیکی شنیده می‌شود. وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی به عنوان نهاد متولی اجرای طرح کالابریگ الکترونیکی، سناریوهای مختلفی را محاسبه و به دولت ارائه کرده است؛ این سناریوها بر اساس افزایش قیمت سبد غذایی و میزان کالری مورد نیاز هر فرد تدوین شده‌اند.

■ ■ ■

طرح کالابریگ الکترونیکی یک میلیون تومانی از دی ماه ۱۴۰۴ و با افزایش قیمت دلار، مرکز مبادله و حذف ارز ترجیحی اجرایی شد. در شرایطی که پیش از اجرای این طرح، یارانه‌های دولتی به واردکنندگان می‌رسید، سرانجام پس از چندین سال بحث و گفت‌وگو قرار شد تا این یارانه به زنجیره آخر یعنی مصرف‌کننده برسد. منتقدان پرداخت ارزهای دولتی به واردکنندگان معتقد بودند که سیستم نظارت بر نحوه توزیع کالاها به گونگی نیست که بتوان آن را ردیابی کرد و در نهایت کالاها با وجود اختصاص ارز دولتی، گران به دست مردم می‌رسد و از این بابت یارانه‌ها به نقطه اصلی خود که حمایت از مردم است اصابت نمی‌کند. بر این اساس اختصاص یارانه به مردم با اجرای طرح کالابریگ الکترونیک از زمستان سال گذشته آغاز و قرار شد برای اینکه این طرح به سرنوشت یارانه نقدی ۴۵ هزار و ۵۰۰ تومانی سابق دچار نشود، به مرور اعتبار آن افزایش یابد.

حالا وزارت تعاون و نمایندگان مجلس به دنبال آن هستند تا وعده افزایش اعتبار کالابریگ را محقق کنند. زمان اعلامی این افزایش احتمالاً خردامه خواهد بود، با این حال در خصوص قطعی بودن آن هنوز خبر رسمی اعلام نشده است. برخی خبرگزارها به نقل از سازمان برنامه و بودجه اعلام کرده‌اند که این سازمان قصد تأمین منابع پایدار این افزایش، ملاحظاتی دارد. با توجه به محدودیت‌هایی که در زمینه تأمین پایدار منابع کالابریگ به چشم می‌خورد، قاعدتاً دو سناریو (محدود شدن دامنه مشمولان یا اختصاص منبع جدید از بودجه) پیش‌بینی می‌شود که با توجه به اظهار نظر دولت و مجلس، گزینه دوم قطعی‌تر است. نمایندگان مجلس بر تداوم اجرای گسترده کالابریگ تأکید دارند و در بودجه سال جاری نیز حدود ۹۹۶ هزار میلیارد تومان برای اجرای طرح کالابریگ الکترونیکی اختصاص یافته؛ رقمی که جذا از منابع ۳۰۰ همتی هدفمندی یارانه‌ها و یارانه‌های نقدی است.

■ **۲ سناریو پیشنهادی برای افزایش اعتبار**

به هر حال دولت در تازه‌ترین موضع‌گیری در این بخش و همزمان با شرایط ناشی از جنگ تحمیلی سوم، درصدد افزایش و تقویت اعتبار ریالی کالابریگ نیز برآمده از این روزوزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، دولت‌ترین اقدامات خود فرایند بازار طراحی و تقویت این سیاست حمایتی را وارد فاز جدیدی قرار داده است. این وزار تاخته با تشکیل کارگروه‌های تخصصی، مجموعه‌ای از سناریوهای مختلف برای افزایش اعتبار کالابریگ الکترونیکی را مورد

اقتصاد

سرویس اقتصادی ۴-۶۰۸۵۳۳

آخرین سناریوهای افزایش اعتبار کالابریگ

افزایش کالابریگ به کمک معیشت مردم می‌آید؟

عدم افزایش منابع اجرای سیاست‌های حمایتی متناسب با نرخ تورم موجب کاهش تدریجی کارایی این سیاست‌ها می‌شود

بررسی دقیق و چندلایه قرار داده و تلاش کرده تمامی ابعاد اجرایی، مالی و اثرگذاری آن بر معیشت خانوارها را به‌صورت جامع ارزیابی کند. ازسوی دیگر معاون وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی، اخیراً در گفت‌وگوی تلویزیونی درباره وضعیت اجرای طرح کالابریگ الکترونیکی و احتمال افزایش اعتبار آن اظهار کرد، تصمیم نهایی درباره میزان افزایش اعتبار کالابریگ به دولت و شرایط بودجه‌ای بستگی دارد. با توجه به شرایط اقتصادی و محدودیت‌های بودجه‌ای، دولت باید تعیین کند که این افزایش به چه شکل انجام شود. منطبق اصلی طرح این بود که ارز ترجیحی به واردکنندگان اختصاص داده‌نشود و در عوض، یارانه آن در انتهای زنجیره به مردم پرداخت شود. این روند در حال حاضر اجرا شده، اما طبق ماده ۳ مصوبه «تضمین امنیت غذایی»، دولت متعهد شده است که با توجه به میزان تورم اقلام سبد غذایی، اعتبار کالابریگ را به‌صورت دوره‌ای افزایش دهد.

وی در ادامه اعلام کرد: وزارت رفاه و به همین اساس سناریوهای مختلفی را محاسبه و به دولت ارائه کرده است. بررسی این سناریوها بر اساس افزایش قیمت سبد غذایی و میزان کالری مورد نیاز هر فرد تدوین شده‌اند. در یکی از این سناریوهایسبدی شامل حدود ۲هزار و ۳۸۶ کیلوکالری در روز برای هر فرد در نظر گرفته شده که اقلامی مانند مرغ، گوشت، نان، روغن، حبوبات، میوه و سبزیجات را شامل می‌شود. به گفته وی، سناریوی دیگر بر مبنای ۱۱ قلم کالای اساسی موجود در طرح کالابریگ طراحی شده که بسیاری از آنها به‌طور مستقیم از تغییرات نرخ ارز تأثیر گرفته‌اند. همچنین در سناریوی سوم، افزایش نرخ ارز تخصیصی به کالاها یا افزایش نرخ ارز طرح در دی تا امروز مبنای قرار گرفته است.

■ **حمایت قانونی از اعتبارافزایی کالابریگ**

بسیاری از نمایندگان مجلس شورای اسلامی با توجه به شرایط اقتصادی و فضای ناشی از جنگ تحمیلی، از افزایش اعتبار کالابریگ الکترونیکی استقبال کرده و آن را اقدامی ضروری برای تقویت قدرت خرید خانوارها و حمایت از معیشت مردم دانسته‌اند. مهرداد لاموتی، عضو کمیسیون برنامه، بودجه و محاسبات مجلس، با تأکید بر

د

مبلغ کالابریگ باید به گونه‌ای باشد که با توجه به تورم اثر واقعی در حفظ حمایت از معیشت داشته باشد؛ چراکه فلسفه اصلی کالابریگ، حفظ حداقل سطح معیشت خانوارها در برابر رشد قیمت‌ها بوده است

د

مردم، راهکارهای مختلفی را مدنظر قرار داده است. وی افزود که در بودجه سال جاری تمهیداتی لحاظ شده تا متناسب با نرخ تورم و تغییرات درآمدهای نقدی، امکان افزایش حمایت‌های کالابریگی فراهم شود.

تاجگردون همچنین با تأکید بر ضرورت هدفمند بودن سیاست‌های یارانه‌ای، خاطر نشان کرد که اولویت اصلی باید حمایت از دهک‌های ضعیف و اقشار آسیب‌پذیر باشد و تصمیم‌گیری‌ها نیز متناسب با وضعیت منابع کشور انجام شود.

وی در ادامه تأکید کرد مجلس از تقویت طرح کالابریگ به‌عنوان یکی از ابزارهای ارتقای معیشت مردم حمایت می‌کند و همزمان مهار تورم را نیز ضرورتی اجتناب‌ناپذیر می‌داند.

در ادامه این حمایت‌ها، زیدی خواه، رئیس مجمع نمایندگان تهران، نیز با اشاره به احتمال افزایش مبلغ کالابریگ الکترونیکی گفت که هر میزان افزایش حمایت‌های معیشتی متناسب با نرخ تورم، اقدامی ضروری از شمنند و قابل تقدیر خواهد بود.

■ **شرط اثربخشی سیاست‌های حمایتی**

با همه این تفسیر باید دید که سرنوشت افزایش اعتبار کالابریگ الکترونیکی در ماه‌های آینده به کجا خواهد رسید و آیا دولت خواهد توانست وعده‌های مطرح‌شده برای تقویت این طرح حمایتی را عملیاتی کند یا نه. بی‌تردید در شرایطی که فشارهای اقتصادی و معیشتی همچنان بر زندگی خانوارها سایه انداخته، نحوه تصمیم‌گیری دولت درباره میزان و چگونگی افزایش اعتبار کالابریگ، می‌تواند نقش مهمی در تقویت قدرت خرید مردم و کاهش بخشی از دغدغه‌های معیشتی اقشار مختلف جامعه ایفا کند؛ موضوعی که اکنون هم در سطح دولت و هم در میان نمایندگان مجلس، به یکی از اولویت‌های جدی سیاست‌گذار اقتصادی تبدیل شده است. با این همه، مسئله مهم این است که مبلغ کالابریگ باید به گونه‌ای باشد که با توجه به تورم اثر واقعی در حفظ حمایت از معیشت داشته باشد؛ چرا که فلسفه اصلی کالابریگ، حفظ حداقل سطح معیشت خانوارها در برابر رشد قیمت‌ها بوده است. در این میان اصلاح ذکر یک نکته نیز ضروری است و آن هم اهمیت اصلاح سیاست‌ها به صورت جامع و هماهنگ است. کارشناسان تأکید دارند تا انجام اصلاحاتی همانند حذف ارز ترجیحی باید به صورت هماهنگ صورت گیرد تا بتواند اثربخشی کامل داشته باشد و در نهایت منابع آن به صورت پایدار محقق شود.

بازار بورس فعالیت خود را با مقررات جدید آغاز می‌کند

نمادهای بورسی بدون تغییر دامنه نوسان باز می‌شوند

بازار سهام با حفظ دامنه نوسان و حجم مینا بازگشایی می‌شود و همزمان، بسته‌ای از حمایت‌های نظارتی و مالی برای کنترل هیجان معاملات و تقویت اعتماد سهامداران اجرا می‌شود

با تحولات مالی اثرگذار در این دسته قرار می‌گیرد.

بازگشایی بدون دامنه نوسان به این معناست که سهم می‌تواند بدون محدودیت روزانه، قیمت واقعی خود را پسندد. این روش معمولاً زمانی استفاده می‌شود که اطلاعات منتشرشده اثر قابل توجهی بر ارزش سهام دارد و بازار باید بتواند سریع‌تر به تعادل برسد. در مقابل، شرکت‌هایی که اطلاعات نوع «ب» منتشر می‌کنند، طبق روال عادی و با محدودیت‌های معمول معاملات بازار گشایی می‌شوند. اطلاعات نوع «ب» معمولاً اهمیت کمتری نسبت به اطلاعات نوع «الف» دارد و تأثیر آن بر قیمت سهم محدودتر ارزیابی می‌شود.

شرکت‌هایی که در دوره توقف معاملات مجمع برگزار می‌کنند نیز شرایط متفاوتی دارند. مجمع نشست رسمی سهامداران شرکت است که در آن درباره صورت‌های مالی، تقسیم سود و تصمیم‌های مدیریتی رای‌گیری می‌شود. نماد این شرکت‌ها به صورت تدریجی و از روز دوم به بعد بازگشایی می‌شود تا بازار فرصت کافی برای تحلیل اطلاعات جدید را داشته باشد و نوسان شدید ایجاد نشود.

■ **قراردادهای مشتقه تحت نظارت ویژه قرار می‌گیرند**

بازار مشتقه نیز مقررات ویژه‌ای اجرا می‌شود. قراردادهای اختیار معامله که سررسید آنها به روزهای ابتدایی بازگشایی بازار می‌رسد، تحت محدودیت‌های خاص قرار می‌گیرند. اختیار معامله به فرادادی اطلاق می‌شود که به خریدار این حق را می‌دهد در آینده سهمی را با قیمت مشخص خریداری کند یا بفروشد. این ابزار معمولاً برای پوشش ریسک یا کسب سود از نوسان قیمت‌ها استفاده می‌شود. بر اساس مقررات جدید، اتخاذ موقعیت‌های فراینده در دو سمت خرید و فروش برای قراردادهایی که تا روز دوم بازار سررسید می‌شوند، ممنوع خواهد بود. این تصمیم با هدف جلوگیری از ایجاد نوسان‌های شدید و کنترل رفتارهای سفته‌بانه اتخاذ می‌شود.

همچنین قراردادهای سررسیدشده در روز نخست به صورت نقدی تسویه می‌شوند و تسویه فیزیکی آنها در روز دوم انجام می‌گیرد. تسویه نقدی به این معناست که اختلاف قیمت قرارداد به صورت پولی پرداخت می‌شود. اما در تسویه فیزیکی، انتقال واقعی سهام صورت می‌گیرد. اجرای این سازوکار کمک می‌کند فشار ناگهانی بر معاملات نقدی بازار وارد نشود و فرایند تسویه با آرامش بیشتری انجام شود. تحلیلگران بازار سرمایه معتقدند موقعیت سیاست‌های جدید به رفتار معامله‌گران و میزان پایبندی بازیگران بزرگ بازار بستگی دارد. اگر سهامداران عمده از عرضه هیجانی خودداری کنند و صندوق‌های حمایتی نقش فعال‌تری در معاملات داشته باشند، احتمال بازگشت تدریجی آرامش به بازار افزایش پیدا می‌کند.

در عین حال، بخشی از فعالان بازار بر این باورند که محدودیت‌های بیش‌از حد نیز می‌تواند روند طبیعی کشف قیمت را مختل کند و باعث انباشت فشار فروش در روزهای آینده شود. با این حال سیاستگذار نتیجه می‌دهد در مقطع کنونی، ثبات روانی بازار را در اولویت قرار دهد و از شوک‌های ناگهانی جلوگیری کند.

نگرانی سهامداران حقیقی نسبت به افت احتمالی قیمت‌ها کاهش یابد. همزمان، از سهامداران عمده و نهادهای بزرگ اقتصادی خواسته می‌شود، از عرضه گسترده سهام در بازار خودداری کنند. سهامداران عمده معمولاً بخش قابل توجهی از سهام شرکت‌ها را در اختیار دارند و رفتار معاملاتی آنها می‌تواند مسیر بازار را تغییر دهد. محدود شدن فروش این گروه، با هدف جلوگیری از افزایش ناگهانی فشار عرضه انجام می‌شود. در بخش دیگری از مقررات جدید، محدودیت‌هایی برای نحوه ارسال سفارش‌ها در زمان پیش‌گشایش بازار اعمال می‌شود. پیش‌گشایش، بازه زمانی کوتاهی پیش از آغاز رسمی معاملات است که طی آن سفارش‌های خرید و فروش ثبت می‌شود و قیمت آغازین سهم شکل می‌گیرد. طبق مقررات تازه، هر کد معاملاتی فقط از یک ایستگاه معاملاتی در هر کارگزاری می‌تواند سفارش ارسال کند. همچنین سامانه‌های معاملاتی گروهی و دو دقیقه ابتدایی پیش‌گشایش اجازه ارسال سفارش ندارند. این محدودیت‌ها با هدف جلوگیری از فعالیت‌های بر حجم الگوریتمی و کاهش رفتارهای هیجانی طراحی می‌شود.

■ **بازگشایی نمادها با مقررات متفاوت انجام می‌شود**

در فرایند بازگشایی بازار، تمام نمادها شرایط یکسانی ندارند و نحوه بازگشایی هر گروه بر اساس وضعیت اطلاع‌رسانی شرکت‌ها تعیین می‌شود. نماد شرکت‌هایی که در دوره توقف بازار اطلاعات بااهمیت نوع «الف» منتشر می‌کنند، بدون محدودیت دامنه نوسان بازگشایی می‌شوند. اطلاعات نوع «الف» شامل رویدادهایی است که می‌تواند اثر مستقیم و جدی بر سودآوری شرکت یا ارزش سهام آن داشته باشد؛ موضوعاتی مانند تغییرات عمده در قراردادهای فروش دارایی‌های مهم

د

بازارگردان‌ها تا ۱۵ خرداد در سمت فروش سفارش ثبت نمی‌کنند و سهامداران عمده نیز

از عرضه گسترده سهام منع می‌شوند تا فشار فروش کاهش یابد و تعادل معاملات حفظ شود

همزمان با آغاز دوباره معاملات، سیاست‌های حمایتی تازه‌ای نیز